

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia

Nada

Õppejõud laval

Age Juurikas KLAVER

YXUS ENSEMBLE

Olga Voronova VIIUL

Mari Targo VIIUL

Laur Eensalu VIOOLA

Leho Karin TŠELLO

Dirigent Kaspar Mänd

Kavas:

Toivo Tulev ESIETTEKANDED

20.11.2021 — 19.00

EMTA suur saal

Toivo Tulev (1958)

Augmented Realities (2021, esiettekanne)

I
II
III

Age Juurikas (klaver)

And I Loved You Like a Branch Breaking Under the Snow
(2021, esiettekanne)

Nada (2015)

I *nada*
II *nada*
III *nada*

y en el monte, nada

Age Juurikas (klaver)
Olga Voronova (viul)
Mari Targo (viul)
Laur Eensalu (vioola)
Leho Karin (tšello)

Dirigent Kaspar Mänd

Augmented Realities valmis küllaltki pika ajavahemiku jooksul 2020. aasta sügisest 2021. aasta hilissuveni. Teose esimene osa on kingitus eelmise aasta sügisel Trentos aset leidma pidanud konverentsi „Dizionario Musicale Multidisciplinare“ kontserprogrammile. Tolle üheosalisena planeeritud teose komponeerimise ajal tegi mulle Age Juurikas ettepaneku kirjutada klaverikontserdiga *Nada* ühte kavasse sobituv pikem sooloteos. Pärast järkjärgulisi avardumise/augmenteerimise protsesse jaguneb teos nüüd kolmeks iseseisvaks osaks ligikaudse kestvusega 25 minutit.

Teose pealkiri, mis viitab digitaalselt võimendatud liitreaalsusele, on ilmselt osaliselt eksitav. Tuletatud on see pigem augmenteerimise, laiendamise, avardamise protsessidest, mida muusikalise tekstuuri erinevad elemendid – vältused, rütmide ahelad, intervallid, fraasid jne – teose käigus läbivad. Augmentatsioon valitseva printsiibina on inspiratsiooniks tegelikult kõigele, mida selles muusikas kuulda võib. Oma olemuselt puhtalt tehnilise augmentatsiooni printsiibi kasutamine sai inspiratsiooni minu enda sise- ja välismaailma tunnetamise järkjärgulisest muutumisest, mida ma neil muusika kirjutamise kuudel kogesin. Avanesid seni tundmatud reaalsused ja ruum, samal ajal kui juba tuttav maailm avardus nähtamatutele ja kohati võimatuks näivatele territooriumitele.

Päris kolmanda osa lõpus kõlab pisike tsitaat ühe mu õpilase Liisa Hõbepappeli kvintetist „On the seashore of endless worlds children meet“. Fraas, mis tol hetkel mu kõrvus kõlas, näis hästi sobivat kujuteldavaks sambapaariks sillale, mis kaardub üle aina avarduva aegruumi alates mu noorukiaja lugemistest – Tagore'i luuletus, millest kvinteti pealkiri laenatud on, oli üks mu noorpõlve lemmikuid – kuni praeguse üha eest libiseva oleviku ja tulevikuni välja.

Augmented Realities was written during a relatively long period stretching from autumn 2020 to late summer 2021. The first movement of the piece was conceived as a gift to the concert program of *Dizionario Musicale Multidisciplinare Integrato* meant to take place originally in Trento

last year. During the process of composition, Age Juurikas proposed that I write a longer piece to accompany the performance of the piano concerto *Nada*. After a process of gradual expansion/augmentation, the score is now divided into three distinct movements spanning around 25 minutes.

The title, referring perhaps slightly misleadingly to the experience of the digitally enhanced version of reality, has its roots in something rather simple – the process of augmentation of different elements of the musical texture – durations, chains of rhythms, intervals, phrases etc. Augmentation as a governing principle and rule, is, in many ways, at the heart of inspiration for almost everything we hear in this music. Although purely technical in nature, the use of the principle of augmentation was inspired by my own gradual change of perception of the world, both the inner and the outer one, as I experienced it during these months. In a covert way, previously unknown realities and spaces opened up while the known ones expanded often into unforeseen and at times rather incredible territories.

At the very end of the third movement the musical material opens up to a tiny quotation from a quintet by Liisa Hõbepappel, a student of mine, „On the seashore of endless worlds children meet“. The quoted musical phrase kept ringing in my mind and seemed to serve well for an imaginary pair of pillars bridging the ever expanding time starting from my adolescence readings – the very poem by Tagore the title borrows from, used to be one of my favourites in my youth – through into the ever evading present and future.

And I Loved You Like a Branch Breaking Under the Snow on kirjutatud 2021. aastal ja sellest on kaks versiooni, üks soolo *kamancheh*'le ning teine *kamancheh*'le, viiulile, violale, tšellole ja klaverile. Ansambli versioonis võib *kamancheh*'d asendada toon alla häälestatud viiul. Sellisena kõlab see muusika ka tänasel kontserdil.

Kamancheh'ga kohtusin esimest korda iraani traditsioonilise muusika kaudu pea kolmkümmend aastat tagasi. See oli omamoodi nagu armumine esimesest silmapilgust. On kohtumisi, mille jäljed ei kustu ka aastate möödudes.

Teose pealkiri pärineb ühest Iraani luuletaja Bijan Elahi (1945–2010) varajasest luuletusest.

And I Loved You Like a Branch Breaking Under the Snow

There are two versions of this work, one for solo kamancheh and a second for kamancheh, violin, viola, cello, and piano. In the latter version, the kamancheh may be replaced by a violin tuned one tone lower, as has been done for tonight's performance.

The composer's first meeting with kamancheh took place through Iranian classical music around thirty years ago. „It was like falling in love at first sight,“ he says. „There are encounters, which do not loosen their grip even years after.“

The work takes its name from an early poem by the Iranian poet Bijan Elahi (1945–2010).

Nada

Nada on lootus, *nada* on hommikune kaste, *nada* on heli, *nada* on müra, *nada* on eimiski. Oma teekonda Karmeli mäele kirjeldas Juan*– eimiski, eimiski, eimiski... isegi mäel – eimiski.

Kontserdi esiettekanne toimus 2. aprillil 2016 Vanemuise kontserdimajas. Esitasid Age Juurikas ja YXUS keelpillikvartett.

* Püha Juan de la Cruz (1542–1591), karmeliidi preester ja poeet, kes oma teoses „Tõus Karmeli mäele“ kirjeldas hinge teekonda ühinemisele

Jumalaga. Juani tekst võib täita kaasaegse lugeja hääminguga, kuna see, mida hing teel kohtab ja kogeb, ei ole midagi enam kui eimiski, *nada*.

Nada

Nada is hope, *nada* is morning dew, *nada* is sound, *nada* is noise, *nada* is nothing. His way to Mount Carmel Juan* described as – nothing, nothing, nothing ... even on the mountain – nothing.

The premiere of the concerto took place at the Theatre Vanemuine Concert Hall in Tartu on April 2, 2016 played by Age Juurikas and the YXUS String Quartet.

* San Juan de la Cruz – St. John of the Cross (1542–1591), Carmelite priest and poet, who in his treatise *Ascent of Mount Carmel* describes a soul's journey towards union with God. The text might leave a modern reader perplexed – what the soul on its journey encounters and experiences is nothing more than nothing, *nada*.

Toivo Tulev

Toivo Tulev (1958) on praeguses eesti muusikas väga omapärase ja sugestiivse stiiliga helilooja. Tema tee muusikamaailma ei ole olnud latus ja sirgjooneline, võib-olla on see andnud põhjust sügavamalt asjade ja nähtuste tahta vaadata, intensiivsemalt tunnetada ja mõelda. Ta on lõpetanud 1990. aastal kompositsiooni erialal Tallinna konservatooriumi Eino Tambergi õpilasena ja 1998. aastal Eesti muusikaakadeemia magistrantuuri, samuti täiendanud end Sven-David Sandströmi juures Stockholmi kõrgemas muusikakoolis (1991) ja elektroakustilise muusika alal Kölni kõrgemas muusikakoolis (1996). Praegu on ta Eesti muusika- ja teatriakadeemia kompositsiooni ja orkestratsiooni õppejõud.

Tulevi muusika on sageli ühtaegu staatiline ja pulseeriv, sissepoole vaatavalt kaemuslik ja tundeline, isetu ja intensiivne. Helilooja on märkinud, et talle mõjuvad kaks vastandlikku alget intrigeerivalt, sageli hakkab teos arenema kahest omavahel hõõrduvast impulsist. Nõnda kui valitud tekstidest peegelduvad autori avarad teadmised maailma aja- ja kultuuriloost, on samamoodi inspiratsiooniallikaks ja lähtekohaks olnud sageli varasem muusikalugu.

Tulevil on arvukalt vokaalteoseid, nende palet ja jooni on kindlasti mingil määral vorminud autori kogemused lauljana erinevais vokaalkollektiivides. Tal on teoseid nii koorile kui väiksemale lauljate koosseisule, nii instrumentidega kui ilma. Viimased suuremad vokaalinstrumentaalsed suurvormid on „Magnificat“ (2013), „Lamentatsioonid“ (2011) ja „I said, Who are You? – He said, You“ (2007). Terve rida teoseid on hääl(t)ele ja erinevatele instrumentidele: „Miks?“ (2013), „Flow“ I–IV (2008), „Leave, Alas, This Tormenting“ (2005) jne. Ta on kasutanud nii kanoonilisi kui mittekanonilisi tekste. Korduvalt on ta pöördunud Püha Juan de la Cruze poole, on Euroopa-väliste maade autorite, renessansiajastu madrigalide, ka autori enda tekste, vahel eri keeli ühes ja samas teoses kombineerides. Viimase aja suuremad vokaal-instrumentaalmuusika tellimused on olnud Brno Filharmooniale loodud „So Shall He Descend“ (2018) ning Los Angelese Filharmoonia saja aasta juubeliks valminud „I Heard the Voice of Children...“ (2019).

Arvukate eri koosseisu ja suurusega ansambliteoste (klaverikontsert „Nada“ klaverile ja keelpillikvartetile (2015), „Seitse antifooni Pierre Boulezile“ (2015), „Now Comes Good Sailing“ (2014), „White House Blue Shutters – Blue House White Shutters“ (2020) kõrval on terve rida töid orkestrile: „Moradas“ (3 elektrikitarile ja kammerorkestrile, 1995), viiulikontsert (2002), flöödikontsert „Deux“ (sopranile, flöödile, kammerorkestrile, 2004), tšellokontsert „Before“ (2006), löökpillikontsert „Flow“ (2009), „Descendit“ (viulile, oboele, klaverile, keelpilliorkestrile, 2011), „Hõljub, laskub“ (elektrikitarr, sümfooniaorkester, 2011), „Pöördub algusse“ (2012), Sümfoonia (kammerorkestrile, 2013); „Kolm sümfooniat“ (2018) jne. Ta on kirjutanud ka lavateoseid – lühiballeti „Cruz“ (2002) ja Dante ainetel ooperi „Beatrice“ (2010). Oma pillidekäsitluse kohta on helilooja öelnud: „Kirjutan nii, et teos ei oleks lihtsalt abstraktsioon, vaid moodustaks ühe kindla heliruumi. Üritan partituuri käsitleda kui akustilist tervikut sarnaselt akustilisele ruumile – koos kajade ja järelkajadega.“

Tulev on olnud resideeriv helilooja Eesti Filharmoonia Kammerkoori (2004/05) ja ansambli Ars Nova Copenhagen (2007/08) juures. Tema teoseid on tellinud ERSO, EFK, RAM, NYDD Ensemble, Tallinna Keelpillikvartett, Reval Ensemble, YXUS Ensemble, Vox Clamantis, Küberstuudio, Resonabilis, samuti väliskollektiivid nagu Nieuw Ensemble, Ars Nova Copenhagen, Läti Raadio koor, Musicatreize, Court-Circuit, BIT 20, Atlas Ensemble, Eighth Blackbird, 2e2m, Sarband, Madalmaade kammerkoor, The Crossing jt. Ta on kolmel korral pälvinud Eesti Kultuurkapitali aastapreemia (2001, 2003, 2021), saanud Kultuurkapitali stipendiumi „Ela ja sära“ (2002), Eesti Muusikanõukogu aastapreemia (2006), Fulbrighti stipendiumi (2015), I Lepo Sumera nimelise kompositsiooniahinna (2016) ja LHV Uue heliloomingu preemia (2017).

Tema loomingust on ilmunud kolm autoriplaati: „Be Lost in the Call“ (Eesti Raadio, 2004), „Songs“ (Harmonia Mundi, 2008) ning „Magnificat“ (Naxos 2018).

Virge Joamets

Kaspar Mänd on õppinud VHK Muusikakoolis plokkflööti Tõnis Kuurme juhendamisel, oboed Kalev Kuljuse ning Aleksander Hännikaineni juures ja koorijuhtimist Hirvo Surva juhendamisel. Ta on omandanud Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias bakalaureusekraadi koordirigeerimise erialal Hirvo Surva käe all (2012) ning magistrikraadi orkestridireerimises prof Paul Mägi juhendamisel (2014). Ta on täiendanud end Pariisi Konservatooriumis prof Zsolt Nagy dirigeerimisklassis (2012–2013), osalenud Järvi Suveakadeemias (2009, 2011, 2013) ning Eri Klasi ja Risto Joosti meistrikursustel (2010).

2014. aastast tegutseb Mänd dirigendina Rahvusooperis Estonia, kus ta on juhatanud mitmeid oopereid, operette, ballette ja muusikale. 2019. aastast töötab Mänd Pärnu Linnaorkestri peadirigendina. Lisaks juhatab Mänd 2013. aastast ka Georg Otsa nim Tallinna Muusikakooli sümfooniaorkestrit. 2016. aastal asutas Mänd kammerorkestri Uue Tänavaga Orkester. Külalisdirigendina on ta seisnud Janáčeki nim Filharmooniaorkestri, Miskolci Sümfooniaorkestri, Tampere Filharmooniaorkestri, Orchestra Ensemble Kanazawa, ERSO, Tallinna Kammerorkestri, Vanemuise Sümfooniaorkestri ja Ü-ENSO ees ning teinud koostööd ansambliga YXUS Ensemble.

Orkestrimuusika dirigeerimise kõrval tegutseb Mänd ka koorijuhina. 2009. aastal asutas ta segakoori HUIK!, mille peadirigendina tegutseb ta tänaseni. Lisaks on ta olnud kammerkoori Voces Tallinn peadirigent (2011–2014) ning seisnud dirigendipuldis segakooride ja sümfooniaorkestrite ees kolmel korral ka laulupidudel (2014, 2017, 2019). Koos Edmar Tuule ja Rasmus Puuriga on Mänd 2014. aastal alguse saanud noorte eesti heliloojate heliloomingule pühendatud kontserdisarja „Ludus tonalis” eestvedaja ja asutaja. Kaspar Mänd on pälvinud Rahvusooper Estonia kolleegipreemia (2016), kahel korral Eesti Kooriühingu noore dirigendi preemia (2012, 2015) ning Eesti Rahvuskultuuri Fondi Gustav Ernesaksa nim õpestipendiumi (2011).

Age Juurikas on jõuliselt sugestiivse esitluslaadiga soolopianist ja kammermuusik, kes ühendab Euroopa ja Venemaa klaverimängu traditsioone. Samuti on ta kirklik pedagoog, kellel on õpilasi nii Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias kui ka Tallinna Muusikakeskkoolis. Ta on esinenud soolokontsertidega ja kammerkoosseisudes mitmete eesti ja välismaiste tuntud interpretidega pea kõikjal Euroopas ja Põhja-Ameerikas ning soleerinud mitmete orkestrite ees (sh ERSO, Läti Riiklik Sümfooniaorkester, Leedu Riiklik Sümfooniaorkester, Ukraina Rahvuslik Akadeemiline Sümfooniaorkester). Juurikas on teinud koostööd selliste dirigentidega nagu Neeme Järvi, Kaspars Putniņš, Arvo Volmer, Risto Joost jpt. Teda on pärjatud mitmete väärikate auhindadega nii Eesti kui rahvusvahelistel konkurssidel. Samuti on ta pälvinud mainekaid tunnustusi Eestis, nagu Neeme Järvi nimeline preemia (2003) ja Eesti Kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali aastapreemia (2014).

Age Juurikas alustas muusikaõpinguid 4-aastaselt Tallinna Muusikakeskkooli eelkoolis. Lõpetanud sama kooli 1998. aastal prof Toivo Nahkuri klaveriklassis, suundus ta Eesti Muusika- ja Teatriakadeemiasse, kus jätkas õpinguid prof Peep Lassmanni juhendamisel. Samaaegselt õpingutega EMTAs täiendas ta end vahetusüliõpilasena Helsingis Sibelius Akadeemias (prof Liisa Pohjola ja prof Matti Raekallio juhendamisel) ja Karlsruhe Muusikakõrgkoolis (prof Kalle Randalu juures). Aastail 2003–2007 õppis Juurikas Moskva Tšaikovski nim Konservatooriumi aspirantuuris prof Vera Gornostajeva ja tema assistentide Sergei Glavatskihi, Darja Petrova ja Maksim Filippovi juhendamisel. Olulise õpetaja ja nõuandjana on tema kõrval olnud ka prof Matti Reimann.

Age Juurikase lemmikrepertuaar pärineb 20. sajandi esimesest poolest, samuti huvitub ta kaasaegse muusika esitamisest ja teeb koostööd mitmete heliloojatega. Oma kontserdikavasid kujundades on ta püüdnud ujuda vastuvoolu – mitte jääda klassikaliste palju mängitud teoste raamistikku, vaid leida oma kavades alati koht värskemale ja vähem esitatud muusikale. Viimastel aastatel on ta osalenud mitmetes suuremahulistes kaasaegse muusika projektides, nagu Grisey „Vortex

temporum“, Stockhauseni „Mantra“ ja Toivo Tulevi klaverikontserdi „Nada“ esiettekanne. Juurikas on salvestanud ERRi arhiivi kõik Mart Saare klaveriprelüüdid, Skrjabini ja Albénizi klaveriteoseid ning erinevates koosseisudes uuemat eesti kammermuusikat. Alates aastast 2017 on ta ERP artist. 2018. aasta alguses ilmus tema debüütplaat „The Soul of Fire“, mis pälvis aasta kammermuusikaalbumi auhinna.

NYJD Ensemble’ist välja kasvanud YXUS Ensemble on varieeruva koosseisuga kammermuusikale orienteeritud ansambel, mis toob Eesti publikuni maailma nüüdismuusikat ning tutvustab eesti muusikat kuulajale väljaspool Eestit. Praeguse nime all astus YXUS Ensemble esmakordselt publiku ette 2013. aastal ning ansambli peamiseks tegevusvaldkonnaks on muusikateatri projektid, näiteks on eraldi sarjana publiku ette toodud Karlheinz Stockhauseni teosed-installatsioonid „Herbstmusik“, „Tierkreis“ ning „Mantra“. Samas on YXUS koos ansambliga Theatre of Voices esitanud Arvo Pärdi teoseid „Passio“ ja „Stabat Mater“ ning toonud esiettekandele uudisteoseid heliloojatelt Galina Grigorjeva, Toivo Tulev, Tatjana Kozlova-Johannes ja Ardo Ran Varres.

STORZ
KARL STORZ — ENDOSKOPE

KULTUURIMINISTEERIUM

Eesti
Autorite
Ühing

EESTI KULTUURKAPITAL

EESTI MUUSIKA-
JA TEATRIAKADEEMIA

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kontserdi- ja etenduskeskus

eamt.ee

emtasalid.ee

facebook.com/muusikaakadeemia